แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

Guidelines for the Development of the Indigo Dyed Cloth Weaving Group of Ban Nongphai in Pannanikom District of Sakonakorn Province

วีระยุทธ ศรีวิลัย*[1] และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์**[2]

[1] วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40000

[2]วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40000

E-mail: tungveerayut@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยศึกษา 1) สภาพการดำเนินงาน 2) ปัญหาและอุปสรรค 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษากลุ่มให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเฉพาะเจาะจง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้นำกลุ่มอาชีพและคณะกรรมการกลุ่ม 2) ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐให้การสนับสนุน 4) ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลมาสรุปผลและเสนอแนะ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการดำเนินของกลุ่ม กลุ่มมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจน ผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สมาชิกกลุ่มมีความสามารถ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีคุณภาพได้มาตรฐานจากการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับจังหวัดและผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัย 2) ปัญหาและอุปสรรค กลุ่มมีสมาชิกลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากกลุ่มมีกฎไม่รับสมาชิกเพิ่ม จึงทำให้อนาคตกลุ่มมีความเสี่ยงที่จะมีการยุบเลิกลงได้ และในปัจจุบัน มีกลุ่มทอผ้าย้อมครามเกิดขึ้นหลายแห่ง การแข่งขันมีสูง ส่วนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จะมีเพียงประธานกลุ่มที่เป็นตัวแทนในการจำหน่ายสินค้า สมาชิกกลุ่มขาดทักษะความรู้ในการตลาด ส่งผลทำให้กลุ่มขาดรายได้ในการจำหน่ายสินค้า 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม ผู้นำกลุ่มมีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ และมีการมุ่งมั่นในการทำงาน สมาชิกมีส่วนร่วม มีทักษะ และมีความชำนาญในการทำงาน จึงทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยกลุ่มมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลายและมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องส่งผลให้กลุ่มมีการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานทุกปี ตลอดจนได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สรุป แนวทางในการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร คือ กลุ่มควรจะเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ และผู้ที่มีความสนใจ ได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อร่วมพัฒนากิจการของกลุ่ม และเป็นการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกลุ่ม ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการทำงาน ให้สามารถทำงานได้ในทุกขั้นตอน และมีการเพิ่มทักษะความรู้ สร้างแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ รวมถึงความรู้ในด้านการตลาดให้กับสมาชิก อีกทั้งควรมีการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดการทำผ้าย้อมครามให้คงอยู่ในหมู่บ้านต่อไป

คำสำคัญ: ผ้าย้อมคราม อนุรักษ์ อย่างยั้งยืน

Abstract

The research aimed to study the operating conditions, the problems and obstacles and the factors which affected the success and recommendations. The work was a qualitative study. Key informants consisted of four groups: group leaders and committee members, community leaders and local scholars, state officials, and group representatives. The study found that 1) the group had operated systematically and determined the roles for its members. 2) The problems found were the group members had steadily declined as no new members were admitted; as a result, it was highly likely that the group might stop its function. 3) The factors which affected the success of the group were: the group had planned systematically and an administration was efficient. The members were disciplined, skillful, responsible and highly committed to their work. The group has a variety of marketing channels for the products. The guidelines for the development were as follows. The group should accept those who were capable and knowledgeable to add strength to the group. There should be an exchange of knowledge and skills to increase knowledge and new experience. furthermore, an attempt should be made to restore, preserve and carry on the indigo dying tradition of the village.

Keywords: Weaving, Indigo, Dye, Conservation, Sustainable

บทนำ

ต้นฝ้ายสรรค์สร้างเส้นใย ต้นครามขับเคลื่อนสีสัน ผสานกับลวดลายแห่งวัฒนธรรม นำมาสู่คุณค่าที่ยากจะเปรียบได้ กว่าจะกลายมาเป็นผ้าย้อมครามหนึ่งชิ้นไม่ใช่เรื่องง่าย จากวิถีการดำเนินชีวิตกับสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้ถูกนำมาสรรค์สร้างเป็นผืนผ้า ส่งมอบคุณค่าทางจิตใจสืบสานมาจนถึงปัจจุบัน เรื่องราวการผลิตผ้าย้อมครามของชาวสกลนคร แดนดินที่ร่ำรวยวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางสังคมสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งดีงามของท้องถิ่นที่สะสมมานานนับพันปีภูมิปัญญาของคนไทยในภูมิภาคต่างๆมีความหลากหลายตามลักษณะภูมิประเทศสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และลักษณะทางสังคมที่แตกต่างกัน ผ้าย้อม คือ การย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติแล้วนำมาทอเป็นผ้า ถือเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีการสืบทอดกันอย่างแพร่หลาย มีอยู่ทั่วไปในเกือบทุกทีของประเทศไทยกันมาช้านานแล้ว แต่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นหลักฐานว่าเริ่มทอผ้าและการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาตินั้นเริ่มกันมาตั้งแต่เมื่อไร นอกจากหลักฐานทางโบราณวัตถุที่นักโบราณคดีค้นพบในประเทศไทย ได้มีการพบโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผ้าหลายแห่ง ทำให้เป็นที่ทราบกันว่าผ้าย้อมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนไทยที่ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ผ้าย้อมของประเทศไทยกลายเป็นงานฝีมือที่อาศัยศิลปะในการผลิต และแสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งผ้าย้อมสีจากธรรมชาติของประเทศไทยนั้นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทย และชาวต่างชาติ ซึ่งในขั้นตอนการผลิตที่ต้องใช้แรงงานคนเป็นหลักนั้น จะเหมาะสมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีแรงงานเป็นจำนวนมาก กล่าวคือธุรกิจผ้าย้อมสามารถสร้างงานให้กับชาวบ้าน และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่แรงงานในท้องถิ่นอีกด้วย

จังหวัดสกลนครได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการย้อมผ้าครามและการผลิตผ้าย้อมครามของประเทศไทย มีกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตผ้าย้อมครามแพร่หลายอยู่ทั่วจังหวัดสกลนคร จำนวน 68 กลุ่ม กระจายกันอยู่ทั้ง 18 อำเภอ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย กลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านหนองหอย อำเภอสว่างแดนดิน กลุ่มแม่บ้านปทุมวาปี อำเภอส่องดาว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านเชิงดอย อำเภอกุดบาก กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านกุดตะกาบ อำเภอวาริชภูมิ และกลุ่มทอผ้ายอมครามอื่นๆ อีกมากในจังหวัดสกลนคร ซึ่งผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามได้รับการพิจารณา คัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัดสกลนคร ผ้าครามจึงถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ประจำถิ่นของเขตพื้นที่สกลนคร โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้การผลิตผ้าครามได้รับความสนใจในการผลักดันให้เป็นผลิตภัณฑ์หลักของจังหวัด ความต้องการผ้าย้อมครามของตลาดมีมากขึ้นและเป็นที่นิยมของลูกค้า แต่ขณะเดียวกันสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้วัตถุดิบ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองไผ่ ยังขายได้ในราคาต่ำอยู่เพราะผลิตภัณฑ์ที่ทอได้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดเนื่องจากขาดความรู้เรื่องการออกแบบลายผ้า จากปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อยอดการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ นอกจากนี้ในการศึกษาเบื้องต้นยังพบอีกว่ากลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนของสมาชิกไม่เพียงพอ เนื่องจากรายได้ไม่สม่ำเสมอ จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการผลิต จนทำให้สมาชิกกลุ่มอาชีพผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่มีรายได้ลดลง

ปัจจุบันกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีการทอผ้าลดจำนวนลงเรื่อยๆ ผู้ที่ทอผ้าในหมู่บ้านที่มีความชำนาญและฝีมือดีเหลือเพียงผู้สูงอายุเท่านั้น สาเหตุเนื่องมาจากกระบวนการทอผ้ามีความยุ่งยากหลายขั้นตอนและใช้ระยะเวลานานในการทอ ทั้งยังได้ค่าตอบแทนน้อยไม่คุ้มค่า ประกอบกับกระบวนการผลิตต้องประสบปัญหาหลายประการ เช่น แหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพน้อยลง ขาดช่างฝีมือในการออกแบบ ย้อมสีและทอผ้า เป็นต้น ทำให้สมาชิก ในกลุ่มบางคนได้หยุดการทอผ้าหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ได้ค่าตอบแทนมากกว่า และสาเหตุอีกประการคือ กลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ไม่รับสมาชิกเพิ่มคงไว้เพียงแต่สมาชิกที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ทำให้ขาดช่างทอผ้าที่มีฝีมือในการสืบทอด จนกระทั่งปัจจุบันไม่พบมีการทอผ้าขึ้นในกลุ่ม ซึ่งทำให้ไม่มีผู้สืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าดังกล่าว (บทสัมภาษณ์ วารุณี จันทร์วิภาค 2557)

จากสภาพปัญหาของ กลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีการรวมกลุ่มอาชีพของผู้ผลิตภัณฑ์ทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ มาเป็นเวลานานแล้ว แต่การดำเนินงานของกลุ่มยังประสบปัญหาและยังมีความต้องการพัฒนากลุ่มให้เติบโตและเข้มแข็งมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยและเสนอแนะแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ให้ได้รับองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการและสามารถนำไปบูรณาการกับทักษะฝีมือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กลุ่มมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข และยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความ

เข้มแข็งกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คือ ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ประเด็นที่สอง คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่ม การบริหารจัดการภายในกลุ่ม ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มที่ครอบคลุมในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการดำเนินงานภายในกลุ่ม การผลิต การตลาด เงินทุน ระบบการจัดการภายในกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและในเครือข่าย รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับบริบทชุมชน เพื่ออธิบายถึงลักษณะที่เป็นส่วนส่งเสริมให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ

ประเด็นที่สาม คือ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกลุ่ม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 15 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำกลุ่มอย่างเป็นทางการ หมายถึง ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เหรัญญิก เลขานุการ และกรรมการร่วม จำนวน 5 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการบริหารจัดการของกลุ่ม เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ของกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

กลุ่มที่ 2 ผู้นำกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของการทอผ้าย้อมคราม จำนวน 4 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและถูกต้องในการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ของรัฐให้การสนับสนุน หมายถึง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและให้การสนับสนุน ได้แก่ พัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 4 ตัวแทนกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมคราม หมายถึง ตัวแทนสมาชิกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จำนวน 5 คน

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 คือ การค้นหาปัญหา (Problem Identification) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) โดยนำหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ความถูกต้องตรงประเด็น (Validity) และความเชื่อถือได้ (Credibility) ของผลการศึกษามาในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 3 คือ การหาแนวทางการแก้ไข (Solution Development) เป็นขั้นตอนการพัฒนาความสำเร็จและปรับปรุงการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เพื่อให้เป็นกลุ่มอาชีพต้นแบบในการบริหารจัดการและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้มีความสามารถในการพึ่งพา

ตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำความคิดเห็นจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาข้อสรุปเบื้องต้น หลังจากนั้นนำไปเปรียบเทียบกับความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่านและสรุปผลการศึกษาต่อไปในขั้นสุดท้าย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ โดย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มตัวอย่าง

2. การจัดระเบียบข้อมูลเป็นการถอดเทปบันทึกเสียง พิมพ์ข้อความและจัดเป็นหมวดหมู่โดยใช้ค่าความถี่ในการอธิบายเชิงพรรณนา

3. การแสดงข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบแล้ว แสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแสดงในรูปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน

4. การหาข้อสรุปและนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและนำผลของข้อมูลมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากวิธีการใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) นำมาวิเคราะห์ผล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยวิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลายที่ได้กล่าวมาข้างต้น นำมาวิเคราะห์ผลแล้วทำให้ได้ข้อสรุปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา จากผลการศึกษา เรื่อง กลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร สามารถอภิปรายผลการค้นพบ ได้ดังนี้

1.1. การบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มมีเงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิกและได้รับการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานราชการ กลุ่มมีการสะสมทุนเพิ่มมากขึ้นจากการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานทุกปี ส่งผลให้กลุ่มมีความสามารถในการจัดการและดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่กลุ่มยังไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทุนจากภายนอก และกลุ่มมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีโครงสร้างกลุ่มและกำหนดบทบาทหน้าที่ระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่ชัดเจน คณะกรรมการกลุ่มมีความรับผิดชอบและทำงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดปัญหาก็สามารถหาทางแก้ไขร่วมกันได้ทันท่วงที โดยกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความถนัดและความเหมาะสม โดยแรงงานส่วนมากมีทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการทำงานมานาน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้มาตรฐานและมีความทันสมัยเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เข้าถึงการตลาดที่กว้างขึ้น กลุ่มมีผู้รับผิดชอบด้านการตลาดที่ชัดเจนมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย และมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช อิ่มเรือง (2553) ที่ศึกษาพบว่า การบริหารจัดการกลุ่มไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินงาน ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุน กลุ่มจะมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบชัดเจน โดยเฉพาะด้านการดำเนินงาน ด้านการผลิต จะเป็นไปอย่างมีระบบ การตลาดมีผู้รับผิดชอบชัดเจน ส่วนด้านเงินทุนยังมีข้อจำกัดของแหล่งเงินทุนที่มีผลปัจจัยการผลิต ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มเป็นคณะกรรมการ สมาชิกผู้ผลิต ที่มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน คณะกรรมการมีความเสียสละ สมาชิกมีทักษะในการผลิตเป็นอย่างดี ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จึงมีคุณภาพได้มาตรฐาน พร้อมกันนั้นกลุ่มก็มีกระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านการผลิต การตลาด ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

1.2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า เนื่องจากกลุ่มไม่รับสมาชิกเพิ่มจะคงไว้เพียงแต่สมาชิกที่มีอยู่เดิมเท่านั้น จึงทำให้กลุ่มมีสมาชิกลดลงเรื่อย ๆ ในอนาคตหากเป็นเช่นนี้ต่อไปก็อาจทำให้กลุ่มมีความเสี่ยงที่จะมีการยุบกลุ่มลงได้ และในปัจจุบัน

ไม่พบมีการทอผ้าย้อมครามในกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ได้ค่าตอบแทนมากกว่า

1.3.ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า กลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของงานอย่างชัดเจน ผู้นำกลุ่มมีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและมีความสามารถในการผลิตจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยกลุ่มมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลายและมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้มีการขยายตลาดของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานทุกปี ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ที่ศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรูปแบบการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่มได้วางเอาไว้ โดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการะบวนการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ปัจจัยเกี่ยวกับตัวสมาชิก ปัจจัยด้านการบริการจัดการ และปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดของแนวคิดการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนนั้น ก็คือ หลักแห่งการพึ่งตนเองของชาวบ้าน นอกจากนี้ในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมยังต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจากชาวบ้านเป็นสำคัญอีกด้วย และนอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่ดีนั้น ต้องเริ่มต้นจากกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านในชุมชน มีกำหนดรูปแบบและแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การร่วมกันเป็นเจ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการร่วมสะสมทุน การออมทรัพย์และการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากกการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของชาวบ้าน โดยมุ่งเน้นที่จะนำผลไปสู่การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชาวบ้านเป็นหลัก เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้แล้ว จะเป็นการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนและนำไปสู่การมีเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศที่มั่นคงต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ โดย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มตัวอย่าง
2. การจัดระเบียบข้อมูลเป็นการถอดเทปบันทึกเสียง พิมพ์ข้อความและจัดเป็นหมวดหมู่โดยใช้ค่าความถี่ในการอธิบายเชิงพรรณนา
3. การแสดงข้อมูล หลักจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบแล้ว แสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแสดงในรูปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน
4. การหาข้อสรุปและนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและนำผลของข้อมูลมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากวิธีการใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) นำมาวิเคราะห์ผล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยวิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลายที่ได้กล่าวมาข้างต้น นำมาวิเคราะห์ผลแล้วทำให้ได้ข้อสรุปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีดังนี้

1. ด้านต้นทุน กลุ่มได้จากการสะสมเงินทุนการถือหุ้นของสมาชิกและได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานราชการ มีการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานทุกปีและได้จัดสรรผลกำไรที่ได้อย่างเป็นสัดส่วนและเป็นธรรม ทำให้กลุ่มมีการสะสมทุนเพิ่มมากขึ้น มีความคล่องตัวในด้านการจัดหาวัตถุดิบในการผลิต ส่งผลให้กลุ่มมีความสามารถจัดการและดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่กลุ่มยังไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทุนจากภายนอก

2. ด้านการดำเนินงาน กลุ่มมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบ เป็นไปตามแนวทางของกลุ่มที่พึ่งตนเอง มีโครงสร้างกลุ่มและกำหนดบทบาทหน้าที่ระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่ชัดเจนคณะกรรมการกลุ่มมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ และทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประชุมกลุ่มปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดปัญหาก็สามารถหาทางแก้ไขร่วมกันได้ทันท่วงที

3. ด้านการผลิต โดยกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความถนัดและความเหมาะสมให้แก่สมาชิก มีการแบ่งกิจกรรมการทำงานกันเป็นสัดส่วน มีการจ้างแรงงานของสมาชิกในกลุ่มและจ้างแรงงานจากครัวเรือนในหมู่บ้านเพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของหมู่บ้าน โดยแรงงานที่ใช้นั้นส่วนมากมีความสามารถในการทำงานเนื่องจากมีทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์มานานจึงทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้มาตรฐาน

4. ด้านการตลาด กลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามและมีความทันสมัยเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป มีทั้งลวดลายดั้งเดิมและลายประยุกต์ ซึ่งมีมากมายหลายรูปแบบให้เลือกทำให้เข้าถึงการตลาดที่กว้างขึ้น มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทั้งการขายปลีกควบคู่กับการขายส่งมีผู้รับผิดชอบประสานงานด้านการตลาดที่ชัดเจน โดยกลุ่มมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลาย และมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการกลุ่มมีสมาชิกลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากกลุ่มไม่รับสมาชิกเพิ่มจะคงไว้เพียงแต่สมาชิกที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ในอนาคตหากเป็นเช่นนี้ต่อไปก็อาจทำให้กลุ่มมีความเสี่ยงที่จะมีการยุบกลุ่มลงได้

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต ในปัจจุบันไม่พบว่ามีการทอผ้าย้อมครามขึ้นในกลุ่ม เหลือเพียงแต่ช่วงที่ทำการตัดเย็บเท่านั้น เนื่องจากสมาชิกหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ได้ค่าตอบแทนมากกว่า และกลุ่มมีช่างที่มีประสบการณ์และมีความชำนาญในการตัดเย็บเพียงไม่กี่คน จึงทำให้ในบางครั้งต้องใช้เวลานานในการผลิต ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด

3. ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จะมีเพียงประธานกลุ่มเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้า จึงทำให้สมาชิกของกลุ่มขาดทักษะความรู้ในด้านการตลาด ส่งผลให้กลุ่มขาดรายได้ในการจำหน่ายสินค้า

4. ปัจจัยที่สงผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม บ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีด้วยกัน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

3.1 ปัจจัยภายใน

1. ประธานกลุ่ม เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ มีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อประสานงานในด้านงบประมาณและสิ่งสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ติดต่อด้านการตลาด และเป็นผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มด้วยตนเอง เป็นผู้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ เสียสละ อุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นแกนนำผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

2. คณะกรรมการกลุ่ม มีความสามัคคี เสียสละ มีความซื่อสัตย์ ได้รับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความตั้งใจในการทำงาน ทั้งเรื่องการพัฒนาตนเอง การพัฒนาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม หากมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นกับกลุ่ม กรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็งอดทนและจะร่วมกันแก้ปัญหานั้นๆ ให้ลุล่วงไปร่วมกัน

3. สมาชิกกลุ่ม เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความชำนาญ และมีทักษะในการผลิตที่เป็นภูมิปัญญาที่สืบ

ทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีการแบ่งการทำงานกันเป็นสัดส่วน จึงจะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4. การมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทุกกระบวนการ ทั้งร่วมคิดจัดการองค์กรกลุ่ม การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่วมกันปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค สมาชิกกลุ่มยังมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมกลุ่มเป็นประจำ ให้สมาชิกมีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่างๆ เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม

5. การบริหารจัดการกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดการในเรื่องการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด และการเงินของกลุ่ม มีการปรับรูปแบบการทำงานให้มีความเหมาะสม โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมและตามลักษณะของงานอย่างชัดเจน มีการร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานอื่นในด้านต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่ม

6. ด้านการเงิน กลุ่มมีการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานทุกปี และมีการจัดการด้านการเงิน และการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วนตามระเบียบที่วางไว้อย่างชัดเจน ทำให้กลุ่มให้การสะสมทุนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มมีความสามารถในการจัดการและมีความคล่องตัวในด้านการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมากลุ่มยังไม่จำเป็นต้องมีการพึ่งพาทุนจากภายนอก

7. ด้านแรงงาน กลุ่มดำเนินการโดยใช้แรงงานจากชุมชน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มหรือทักษะให้แก่ตัวแรงงานของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในกระบวนการผลิตที่ให้นำวัตถุดิบไปทอหรือตัดเย็บที่บ้านของสมาชิกเองและพอใจกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ทำให้สมาชิกกลุ่มและแรงงานในชุมชนมีความต้องการทำงานให้กับกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มไม่ขาดแคลนแรงงานในการผลิตและยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนได้ต่อไป

3.2 ปัจจัยภายนอก

1. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก กลุ่มได้รับการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้น การอุดหนุนงบประมาณเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต การส่งเสริมด้านการตลาดและการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในงานแสดงสินค้าต่างๆ รวมทั้งให้การอบรมความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการกลุ่ม ส่งเสริมให้กลุ่มได้มีโอกาสศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาบริหารจัดการภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีความสนใจได้ทราบ

2. การตลาดและเครือข่าย กลุ่มได้มีการวางแผนด้านการตลาดอย่างชัดเจน การบริหารการตลาดมีลักษณะเป็นแบบขายตรง โดยกลุ่มมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ที่มั่นคงอย่างยั่งยืน มีพ่อค้าคนกลางมาซื้อสินค้าของกลุ่มไปจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มได้รับเชิญให้เข้าร่วมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้าต่างๆ ซึ่งกลุ่มได้มีโอกาสประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและสร้างความรู้จักกับกลุ่มอื่นเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายด้านการตลาดในการจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มอื่นนำไปจำหน่ายอีกทอด ซึ่งจะส่งผลให้เป็นการขยายตลาดของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อมูลข่าวสาร กลุ่มได้มีการประชุมกลุ่มเป็นประจำ เพื่อศึกษาหารือ และรายงานสถานการณ์การดำเนินการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และได้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ทั้งในด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด การเชิญชวนให้เข้าร่วมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้าต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการต่างๆ มารายงานให้สมาชิกในกลุ่มทราบ เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสรับทราบข้อมูล และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา เรื่อง กลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีข้อเสนอแนะที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการอนุรักษ์และส่งเสริมสนับสนุนการทอผ้าย้อมครามให้คงอยู่ในหมู่บ้านต่อไป และถ่ายทอดให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ สืบทอด ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลาได้ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาสีสัน ลวดลายของผ้าให้มีความสวยงามและมีความทันสมัยเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง

2. ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มควรเปิดรับสมาชิกเพิ่มเติม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจ และผู้ที่มีความรู้ ความสามารถได้เข้ามาร่วมในกิจการของกลุ่ม เป็นการเพิ่มบุคลากรในการผลิตด้านต่างๆ ให้สามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น ทำให้เงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาทำงานทดแทนคนรุ่นเก่าที่ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ส่งผลให้กลุ่มมีความยั่งยืนและมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3. ด้านการผลิต กลุ่มควรมีการส่งเสริมพัฒนาให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานให้มีความสามารถ มีความชำนาญ และมีทักษะในการผลิตทุกขั้นตอน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนสามารถทำงานได้ในทุกขั้นตอนได้เหมือนกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ออกมาจากช่างแต่ละคนมีคุณภาพและมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน ส่งผลให้กลุ่มไม่ต้องใช้เวลานานในการผลิตและทันเวลาต่อความต้องการของตลาด

4. ด้านการตลาด กลุ่มควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้เป็นผู้จำหน่ายสินค้าโดยตรงให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ สร้างแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ในด้านการตลาด ให้สามารถเป็นผู้จำหน่ายทดแทนกันได้ในการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้าต่างๆ จะช่วยให้กลุ่มมีการขยายสาขาการจำหน่ายมากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและยังเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและเครือข่ายอื่นได้มากขึ้น กลุ่มควรใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าอีกช่องทางหนึ่งเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือชี้แนะแนวทาง พร้อมทั้งช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำการศึกษาอิสระและช่วยตรวจทานแก้ไขเนื้อหาการศึกษาอิสระให้ถูกต้องและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนได้แนะนำแนวทางในการบริหารจัดการเวลาในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งให้ประสบการณ์การปฏิบัติงานและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตแก่ผู้ศึกษา ด้วยความเอาใจใส่และความเมตตาเป็นอย่างสูงตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์อันมีค่า ตลอดจนสนับสนุนให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ คณบดีวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประธานกรรมการสอบการศึกษาอิสระ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงการศึกษาอิสระให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลและเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ความสำเร็จในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งได้รับความเกื้อกูลและกำลังใจจากครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาอิสระครั้งนี้ ขอมอบ

บูชาแด่บุพการี บิดามารดาผู้มีพระคุณ และครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

วารุณี จันทร์วิภาค. (10 สิงหาคม 2557). **สัมภาษณ์** ประธาน กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านหนองไผ่ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร, 2551.

อนุรัตน์ สายทอง. **เสวนามาตรฐานผ้าย้อมคราม สกลนคร: ผู้คนที่ใจตรงกัน**: เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2551. (อ้าง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2554) จากhttp://gotokhow.org/biog/k-reation/200802